

Novi izazovi u primarnoj pedijatriji 2020. – 2022.

New challenges in primary pediatrics in 2020 – 2022

Đurđa Španović¹✉, Željka Draušnik², Andrea Kostinčer-Pojic²

¹Specijalistička pedijatrijska ordinacija, Zagreb

²Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Ključne riječi

DJECA, PRIMARNA PEDIJARIJA,
PANDEMIJA COVID-19, SPECIFIČNI POBOL,
KOMUNIKACIJSKI KANALI

Keywords

CHILDREN, PRIMARY PEDIATRICS,
COVID-19 PANDEMIC, SPECIFIC MORBIDITY,
COMMUNICATION CHANNELS

SAŽETAK. Pandemija Covid-19 znatno je utjecala na zdravstvenu zaštitu djece predškolske dobi. Valovi porasta oboljelih od COVID-19, izolacija bolesnika, ograničenje kretanja remetilo je uobičajen rad u pedijatrijskim ordinacijama zahtijevajući brzu prilagodbu. U radu analiziramo podatke koji se odnose na radne procese, postupke, način komunikacije, potrošnju antibiotika, broj uputnica u druge zdravstvene djelatnosti, provedbu sistematskih pregleda zdrave djece i cijepljenja tijekom 2020. – 2022. godine. Navedene podatke uspoređujemo s pretpandemijskom 2019. godinom. Uočene neobičnosti u pobolu djece prikazali smo analizom incidencije pet najčešćih dijagnoza. Iskorišteni su podatci Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo dobiveni putem CEZIH-a iz izvještaja svih pedijatrijskih ordinacija u RH. Rezultati analize pokazuju da je za vrijeme pandemije održana primjereno visoka razina preventivnog rada i cijepljenja djece. Analiza pobola pokazuje izostanak cikličke pojavnosti nekih virusnih infekcija, dok se neke bakterijske infekcije gotovo nisu javljale. Uočene su promjene u radnim procesima, kao rezultat brze prilagodbe struke na nove okolnosti radi održavanja kvalitete i dostupnosti zdravstvene zaštite na primarnoj razini. Promjene se odnose ponajprije na otvaranje novih komunikacijskih kanala, primjenu novih tehnologija i unaprjeđenje informacijskog sustava.

SUMMARY. The Covid-19 pandemic has had a significant impact on the healthcare of preschool children. Waves of increase in patients with COVID-19, isolation of patients, and restriction of movement disrupted the usual work in pediatric practices and required rapid adaptation. In this paper, we analyze data related to work processes, procedures, methods of communication, consumption of antibiotics, the number of referrals to other health services, and the implementation of systematic examinations of healthy children and vaccinations during 2020–2022. We compare the same data with the pre-pandemic year of 2019. We presented the observed peculiarities in children's morbidity by analyzing the incidence of the five most common diagnoses. The data of the Croatian Institute of Public Health obtained through CEZIH from the reports of all pediatric practices in the Republic of Croatia were used. The results of the analysis show that an appropriately high level of preventive work and vaccination of children was maintained during the pandemic. Analysis of the morbidity shows the absence of cyclic occurrence of some viral infections, while some bacterial infections almost did not occur. Changes in work processes were observed as a result of the rapid adaptation of the profession to new circumstances in order to maintain the quality and availability of health care at the primary level. The changes relate primarily to the opening of new communication channels, the use of new technologies, and the improvement of the information system.

Iako bi se u 2023. godini moglo reći da je COVID-19 najčešće blaga virusna bolest, treba se podsjetiti da nas je iznenadila, pa i zatekla, a u konačnici i iscrpila. Unatoč svim izazovima, nije se dogodio ozbiljniji incident te smo uz bolničke kolege uspješno odradili ovu epidemiološku krizu (1). Kod djece se kao rijetka, ali najopasnija komplikacija izdvaja MIS-C. Danas cjepivom možemo uspješno zaštititi djecu, ali o tome još nije postignut konsenzus struke.

Prenapregnuti sustav kao što je zdravstvena zaštita djece predškolske dobi (2), doživio je bitne promjene, kao posljedicu te nove, neočekivane i intenzivne epidemiološke krize koja je prerasla u pandemiju. Valovi porasta oboljelih od COVID-19, izolacija bolesnika i ograničenje kretanja remetilo je uobičajen rad u pedijatrijskim ordinacijama te zahtijevalo brzu prilagodbu i otvaranje novih komunikacijskih kanala s pacijentom

uz unaprjeđenje informacijskih sustava (3). Uspješno je odrađen svakodnevni kurativni dio, ali i preventivni program, uz uvođenje novih akcija (4) (npr.: Nacionalni program poticanja čitanja djeci od najranije dobi, rano otkrivanje porodične hiperkolesterolemije).

Želimo prikazati kretanje podataka tijekom razdoblja 2020. – 2022., u usporedbi s pretpandemijskom, 2019. godinom, koji se odnose na radne procese, postupke, način komunikacije, potrošnju antibiotika, propisivanje uputnica kao i provedbu sistematskih pregleda i cijepljenja. Također smo željeli prikazati neobičnosti u pobolu analizom incidencije pet najčešćih dijagnoza.

✉ Adresa za dopisivanje:

Đurđa Španović, dr. med. spec. pedijatar, Specijalistička pedijatrijska ordinacija,
Grižanska 4, 10040 Zagreb

Metode i ispitanci

Iskorišteni su podatci Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo dobivenih putem CEZIH-a iz izvještaja svih pedijatrijskih ordinacija u RH. Analizirali smo podatke za djecu predškolske dobi. Radi usporedbe analizirana je pretpandemijska godina 2019. i sve tri pandemijske godine.

Rezultati

Broj ukupnih kontakata djece u djelatnosti primarne pedijatrije pokazuje početkom pandemije (2020.) pad za 14%, da bi se tijekom 2021. bilježio porast broja kontakata, a 2022. premašio pretpandemijsku 2019. godinu. Pa je tijekom 2019. bilo 2,372.249 kontakata, 2020. 1,977.417, 2021. bilo je 2,594.043 kontakata, a 2022. bilo je 3,082.518 kontakata.

Kad izdvojimo preglede u ordinaciji za potrebe liječenja (kurativni rad, pregledi), zapažamo oporavak broja, nakon pada za 39% u 2020. godini, no u 2022. još nije dosegnuo pretpandemijsku 2019. godinu. Tijekom praćenih se godina broj kurativnih pregleda kretao kako slijedi: 2019. = 1.214.178; 2020. = 704.584; 2021. = 904.207 i 2022. = 1.074.419).

S druge strane, bilježimo porast savjetovanja bez djeteta i izrazit porast uporabe novih komunikacijskih sredstava i postupaka za slanje slika, videa, poruka i slično.

Pokazatelj nam je preventivnog rada broj sistematskih pregleda, koji pokazuje pad od 5,4% u 2020. godini, da bi u sljedeće dvije godine rastao i 2022. premašio za 5,5% pretpandemijsku 2019. godinu.

Broj evidentiranih cijepljenja ne pokazuje značajne razlike. Bilježimo pad u ožujku i travnju 2020. godine, kao i u vrijeme pandemijskih valova te u vrijeme potresa.

Ukupan broj izdanih uputnica slijedi trend kurativnih pregleda, pa nakon pada od 22% u 2020. godini, slijedi oporavak, a uputnice su prije svega izdavane za dijagnostičke pretrage. Od ukupnog broja izdanih uputnica u 2022. godini, 3,9% su uputnice za pregled i obradu putem OHBP-a. Raste broj uputnica za konzultacije (A5), a izdano je manje od 2% (1,87%) uputnica za bolničko liječenje (B1).

U pandemijskoj 2020. godini (2020. = 1,173.292 recepata) bilježimo značajan pad broja izdanih recepata – od 21,9% u odnosu na pretpandemijsku 2019. godinu, a najpropisivaniji su vitamini. Godine 2021. broj propisanih recepata vraća se na broj iz 2019. godine, a u najvećem su udjelu beta-laktamski penicilini.

Prateći podatke za pojedine skupine bolesti tijekom pandemijskog razdoblja, nije zabilježeno znatno odstupanje u broju osoba s najčešćim dijagnozama za djecu predškolske dobi. No, želimo istaknuti da je analizom pobola više od trostruko povećanje broja oboljele djece od skarlatine (2021. godine 1099 slučajeva, a 2022. godine 3771 slučaj). Uočili smo i nakon što je pandemija jenjala, značajno više težih komplikacija

vodenih kozica. Nažalost, tijekom 2021. i 2022. evidentiran je i u predškolskoj dobi porast mentalnih poremećaja i poremećaja ponašanja. Moramo konstatirati da su za trećinu porasle dijagnoze vezane za nejasne simptome i znakove.

Rasprava

U analiziranom razdoblju pandemije, 2020. – 2022., svjedočili smo specifičnoj epidemiološkoj slici pobola djece, dok pokazatelji rada pokazuju kako je i u tim teškim uvjetima održana primjereno visoka razina preventivnog rada i provedbe cijepljenja (5). Zamijetili smo značajan porast kurativnih pregleda u razdoblje mjesec i pol do dva prije izbijanja epidemije, kao i na njezinom završetku. Tijekom pandemije izostala je očekivana ciklička pojavnost nekih virusnih infekcija, dok se neke bakterijske infekcije gotovo da i nisu javljale. Uočene su promjene u radnim procesima i postupcima kojima se struka brzo prilagodila, prepoznajući ih kao neminovne i nužne za održavanje primjerene razine kvalitete i dostupnosti zdravstvene zaštite djece na primarnoj razini sukladno zakonskim propisima (6)

Zaključak

Novi postupci, osobito oni koji se odnose na komunikaciju putem novih tehnologija, mogu biti korisni u dostupnosti i smanjenju čekanja na uslugu, ali ih je potrebno analizirati, strukturirati i valorizirati kroz rad i informacijski sustav.

Svekoliki izazovi u pedijatriji na primarnoj razini tražili su dodatan napor koji smo uspješno savladali. Ističemo jedan od najvećih izazova za cijelu zajednicu – zabrinjavajući su natalitetni podatci, koji govore o smanjenju od 50% novorođene djece u posljednjih 40 godina. Stoga se nadamo skorog dopuni i izmjeni akata zdravstvene administracije koji su nužni za održavanje primarne zdravstvene zaštite djece kao i unaprjeđenje njezine kvalitete.

Iako vjerujemo da je pandemija prošla, promjene koje je donijela neće nestati, pa je nužno poduzeti sve mjere kako bi se provela što kvalitetnija prilagodba.

LITERATURA

1. Šakota A, Prtorić L, Tešović G. Početak pandemije COVID-19 u hitnim pedijatrijskim ambulancama. Liječnički vjesnik, Vol. 144, No. Suppl 1, 2022
2. Španović Đ, Kostinčer-Pojić A, Rodin U, Bralić I, Kolarek-Karakaš M. Budućnost hrvatske primarne pedijatrije. Paediatr Croat. 2012;56(suppl 2):66-72
3. Kostinčer-Pojić A, Rodin U, Španović Đ. Značenje upravljanja zdravstvenim informacijama u primarnoj zaštiti djece predškolske dobi. Paediatr Croat. 2014; 58 (suppl 2):45-9
4. Kostinčer-Pojić A, Španović Đ, Konjarik Z, Planinić M, Šešo-Šimić Đ. preventivna zdravstvena zaštita djece predškolske dobi. Paediatr Croat. 2017;61 (Suppl-2):53-9
5. Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis 2022
6. United Nations. Convention on the Rights of the Child 1989.